

Frågor och svar om läkarnas ST enligt SOSFS 2008:17

Innehåll

Dokumentation	3
Forskning.....	7
Handledning.....	8
Kurser.....	10
Kvalitets- och utvecklingsarbete	13
Sammanlagda specialiteter	14
Skriftligt individuellt arbete.....	15
Tjänstgöring utanför ST.....	17
Utbildningsprogram	19
Utlandstjänstgöring	20
Övrigt	22

Dokumentation

Var hittar jag information om hur jag ska fylla i min ansökan om specialist-kompetens enligt ST (2008:17)?

På webbsidan Ansök om legitimation och specialistkompetens står vilka intyg som krävs och hur du ska fylla i dem. Om du har ytterligare frågor kan du mejla Socialstyrelsen.

Är det obligatoriskt att upprätta en utbildningsplan?

Ja. I föreskrifterna anges att verksamhetschefen ska ansvara för att det upprättas och fastställs ett individuellt utbildningsprogram i enlighet med målbeskrivningens krav, i samråd med handledaren och ST-läkaren. I utbildningsprogrammet ingår teoretiska utbildningsmoment och kurser. Verksamhetschefen ansvarar också för att programmet regelbundet och vid behov revideras i samråd med handledaren och ST-läkaren.

Jag är färdig specialist, men jag vill ansöka om en ytterligare specialistkompetens. Behöver min andra specialiseringstjänstgöring också vara fem år lång?

Ja, formellt sett ska en specialiseringstjänstgöring alltid bestå av fem års tjänstgöring, motsvarande heltid, under handledning. Du har dock vissa möjligheter att få tillgodoräkna dig tidigare genomförd ST. En förutsättning för det är att du uppfyllt samtliga kompetenskrav i målbeskrivningen för den senare specialiteten.

Från den **1 september 2016** gäller en ny bestämmelse för tillgodoräkning av ST. Den innebär att det sätts ett tak för hur mycket ST som du kan tillgodoräkna dig. Ändringen beror på ett EU-direktiv. Enligt den nya bestämmelsen får du inte tillgodoräkna dig mer än två och ett halvt år av tidigare specialiseringstjänstgöring. Bestämmelsen gäller för alla specialiteter i Sverige och både för dig som gör din ST enligt SOSFS 2015:8 och för dig som gör din ST enligt SOSFS 2008:17.

Hur mycket ska jag dokumentera? Enligt föreskrifterna ska till exempel behandlingskonferenser dokumenteras. På vår klinik har vi behandlingskonferens varje vecka, måste jag skaffa ett intyg från varje sådan konferens?

I målbeskrivningen för din specialitet framgår det vilka intyg du behöver redovisa.

I rutan Uppföljning framgår om du ska redovisa en viss metod för lärande för ett specifikt delmål i din ansökan. Om uppföljningsrutan är ifylld betyder det att du behöver ett intyg för den lärandemetoden.

För att du ska kunna tillgodoräkna dig klinisk tjänstgöring och kurser när du ansöker om specialistkompetens måste du redovisa dem på Socialstyrelsens intyg om tjänstgöring respektive kurs.

Att ordna ett kursintyg per vecka, som från de regelbundna behandlingskonferenser du nämner, kräver mycket administration. I ett sådant fall föreslår Socialstyrelsen att handledare och ST-läkare kommer fram till ett praktiskt genomförbart sätt att dokumentera att du deltagit i behandlingskonferenser. Det skulle exempelvis kunna vara ett sammanfattande intyg för flera konferenser.

Det ökade kravet på dokumentation i nya ST har tillkommit för att flera aktörer ska dela på uppföljningsmomenten inom ST-utbildningen jämfört med tidigare. Då låg ansvaret enbart på verksamhetschefen. Dokumentationen ska se till att utbildningen uppfyller målen, och ska vara ett verktyg för både återkoppling och godkännande.

Mer information om vilka intyg du behöver och hur de ska fyllas i kan du läsa om på webbsidan Ansök om legitimation och specialistkompetens.

Bör hemkliniken och den sidoutbildande kliniken komma överens om vilka delmål som sidoutbildningen ska uppfylla, innan jag börjar min sidoutbildning?

Verksamhetschefen ansvarar för att upprätta och fastställa ett individuellt utbildningsprogram i enlighet med målbeskrivningens krav i samråd med handledare och ST-läkare. Det är alltså ett krav att upprätta ett utbildningsprogram, men hur det genomförs praktiskt, exempelvis när det gäller sidoutbildningar, reglerar Socialstyrelsen inte i detalj.

Specialitetsföreningen för respektive specialitet ska ta fram eller har tagit fram egna rekommendationer om hur föreskrifterna bör tillämpas inom den egna specialiteten. Rekommendationerna kan beröra hur ett utbildningsprogram lämpligen upprättas, men det är inget som Socialstyrelsen reglerar.

När använder jag auskultationsintyget?

I vissa enstaka fall. Du kan bara använda ett intyg om auskultation för att uppfylla ett delmål när auskultation är en alternativ lärandemetod till klinisk tjänstgöring. Då ska uppföljningsrutan vara ifylld för auskultation och det ska också stå i målbeskrivningen för aktuell specialitet. Då kan intyget om auskultation ersätta ett intyg om klinisk tjänstgöring.

Om jag använder auskultation när det inte är angivet som lärandemetod, till exempel för att utbilda mig inom ett område under en kortare tid, hur ska jag redovisa det? Det är egentligen inte klinisk tjänstgöring eftersom jag inte arbetat självständigt, men det är inte heller en angiven lärandemetod i just min målbeskrivning.

Ett intyg om auskultation kan bara ersätta ett intyg om klinisk tjänstgöring om auskultation är angivet som en alternativ lärandemetod till klinisk tjänstgöring.

Men om ST-läkaren redan uppfyller målbeskrivningens krav på uppföljning genom klinisk tjänstgöring eller en kurs så finns det inget som hindrar att auskultation i viss mån används som en kompletterande lärandemetod –

trots att det inte är angivet i målbeskrivningen. Då kan du redovisa det på Socialstyrelsens intyg om auskultation och bifoga det med din ansökan.

Hur ska jag tolka målbeskrivningens krav om uppföljning av lärandemetod: "kurs alternativt större yrkesrelaterad sammankomst"? Ska jag redovisa större yrkesrelaterad sammankomst på intyget för kurs, eller ska jag inte redovisa det?

Delmål som har "kurs alternativt större yrkesrelaterad sammankomst" som lärandemetod behöver inte redovisas på kursintyget till Socialstyrelsen.

Kan jag använda andra kursintyg än det som finns i föreskrifterna som intyg på genomgången kurs när jag ansöker om specialistkompetens? Kan en handledare i stället för en kursledare intyga min kompetens med stöd av ett annat kursintyg?

Nej, det intyg som ska användas finns i Socialstyrelsens föreskrifter om läkarnas ST som bilaga 5. Intyget ska redogöra för kurstiden, vilka delmål eller del av delmål som kursen är lärandemetod för och en kort beskrivning av kursen. Intyget ska också visa att kursen är godkänd och kursledaren ska intyga det.

Det är kursledaren som fyller i vilket eller vilka delmål eller del av delmål i målbeskrivningen som intyget avser och signerar intyget. När det inte är möjligt att få kursledarens signatur ska huvudhandledaren skriva på kursintyget.

Vilket intyg ska användas för gruppträffar?

När du ansöker om specialistkompetens ska du skicka in intyg på

- klinisk tjänstgöring
- auskultation (om det förekommer)
- kurs
- skriftligt individuellt arbete
- kvalitets- och utvecklingsarbete.

Utöver dessa metoder finns ytterligare lärandemetoder som till exempel seminarium och inomprofessionell reflektion i grupp. Dessa lärandemetoder utgör allmänna råd, och ska därför inte redovisas med intyg till Socialstyrelsen.

Vem intygar att en klinisk tjänstgöring är godkänd vid en extern enhet som ingår i ST-tjänstgöringen? Jag är verksam inom barn- och ungdomspsykiatri och har en ST-placering vid en ätstörningsenhet som inte hör till hemkliniken. Vem

skriver på intyget för min placering: den aktuella handledaren vid ätstörningsenheten eller huvudhandledaren på hemkliniken?

Den aktuella handledaren för den kliniska tjänstgöringen ska utfärda intyget. Intyget ska redogöra för tjänstgöringstiden, vilka delmål eller del av delmål som tjänstgöringen är lärandemetod för och vilken tjänstgöringsenhet du varit på.

All ST-utbildning ska ske under handledning och handledaren ska vara handledarutbildad. Det betyder att det ska finnas en handledare även vid sidoutbildningen. Det är handledaren som utfärdar intyg om klinisk tjänstgöring för det avsedda delmålet eller delmålen även för sidoutbildningen.

Måste den verksamhetschef som intygar min uppnådda specialistkompetens vara specialistkompetent läkare i avsedd specialitet?

Ja. Detta är inte specifikt skrivet i föreskriften när det gäller sammanslagna specialiteter, utan ses som ett underförstått krav. Det beror på att det inte anses vara möjligt att verksamhetschefen kan intyga att någon uppfyller målen för en specialistkompetens som hon eller han själv inte har. Även en handledare som intygar din uppnådda specialistkompetens måste vara specialist i den specialitet som din ansökan avser.

Om verksamhetschefen inte är läkare eller inte har specialistkompetens inom den specialitet du sökt så kan hon eller han låta någon annan intyga din specialistkompetens. Då behövs tre underskrifter på Socialstyrelsens intyg om uppnådd kompetens: handledarens, verksamhetschefens samt den person som verksamhetschefen väljer att delegera uppdraget till.

Observera att den person som verksamhetschefen väljer att delegera till kan inte vara samma person som handledaren, eftersom din uppnådda kompetens ska intygas av två läkare med specialistkompetens inom avsedd specialitet.

Forskning

Jag gör ST i en forskningsnära specialitet: klinisk bakteriologi och virologi. Kan jag tillgodoräkna mig mer forskning i min ST, utöver de 6 månaderna för min doktorsexamen?

Om din handledare och verksamhetschef bedömer att enstaka moment inom klinisk forskning är en del av din ST och leder till att du uppfyller delmålen för din specialitet, kan du tillgodoräkna dig dem. Det måste också dokumenteras på Socialstyrelsens intyg (som med alla delmål). Intyget bifogar du med din ansökan.

Huvudsyftet med målbeskrivningen är att ST-utbildningen är målstyrd och inte tidstyrd utöver kravet på minst 5 års tjänstgöring eller 4,5 år inklusive avlagd doktorsexamen under förutsättning att målbeskrivningen är uppfylld.

Får jag tillgodoräkna mig forskarkurser i min ST?

Om din handledare och verksamhetschef bedömer att kursen leder till att du uppfyller ett eller flera delmål för din specialitet kan du tillgodoräkna dig den. Det måste också dokumenteras på Socialstyrelsens intyg.

Om jag vill tillgodoräkna mig min avhandling som skriftligt individuellt arbete, räcker det att jag skickar in ett intyg om doktorsexamen från mitt universitet?

Nej, det räcker inte. Din huvudhandledare ska dokumentera detta på Socialstyrelsens intyg om skriftligt individuellt arbete. Intyget bifogar du med din ansökan.

Handledning

Vilka krav ställer Socialstyrelsen på handledning för ST enligt SOSFS 2008:17?

Huvudregeln är att all ST ska ske under handledning. Handledaren ska ha specialistkompetens i den avsedda specialiteten och vara handledarutbildad. Handledarutbildningen bör innehålla handledning, pedagogik, kommunikation och etik.

ST-läkaren ska få regelbunden och så kontinuerlig handledning som möjligt, och den ska baseras på ST-läkarens individuella utbildningsprogram. Handledaren bör också stödja och vägleda ST-läkaren löpande och bedöma hennes eller hans kompetensutveckling. Den fortlöpande bedömningen av läkarens kompetensutveckling bör som huvudregel ske internt inom verksamheten.

Ställer Socialstyrelsen några krav på ackrediterad handledarutbildning?

Nej. Handledaren ska ha specialistkompetens i den avsedda specialiteten och ha genomgått en handledarutbildning som omfattar handledning, pedagogik, kommunikation och etik. Utöver det ställer Socialstyrelsen inga krav på handledarutbildningen.

Måste handledaren vara handledarutbildad när jag som ST-läkare tillträder min ST-tjänst?

Ja. Det gäller sedan den 1 september 2010.

Kan handledare och ST-läkare gå samma handledarutbildning?

Ja. Kurs som lärandemetod för ST-läkarens delmål för handledning, inom kompetensområdet ledarskap, kan motsvara handledarutbildningen för handledare vid kliniken.

Vem godkänner en klinisk tjänstgöring som ingår i ST, om tjänstgöringen sker vid en extern enhet? Vi har en placering vid en enhet som inte hör till hemkliniken. Är det den aktuella handledaren vid den enheten, eller huvudhandledaren på hemkliniken som skriver på mitt intyg för placeringen?

Den aktuella handledaren för den kliniska tjänstgöringen ska utfärda intyget. Intyget ska omfatta vilka delmål eller delar av delmål som tjänstgöringen utgör lärandemetod för, samt hur länge tjänstgöringen pågått och på vilken enhet.

All ST ska ske under handledning och handledaren ska vara handledarutbildad. Det innebär alltså att det ska finnas en utsedd handledare även för sidoutbildning, och den handledaren ska utfärda intyg om klinisk tjänstgöring för det avsedda delmålet eller delmålen.

Kurser

Räcker det att en kurs uppfyller en del av ett delmål, om den kliniska tjänstgöringen sedan uppfyller samma delmål till sin helhet? Eller måste en kurs eller tjänstgöring ensamt uppfylla ett visst delmål?

Lärandemetoderna ska gemensamt leda till att delmålet uppfylls till sin helhet.

I det här fallet ska en kurs tillsammans med den kliniska tjänstgöringen och eventuella ytterligare angivna lärandemetoder som utgör föreskrift för delmålet leda till att delmålet uppfylls till sin helhet.

För lärandemetoden kurs ska ett delmål uppfyllas minst som del av delmål. Det skiljer sig mot lärandemetoden klinisk tjänstgöring där ett delmål ska uppfyllas till sin helhet. Det betyder att ett delmål för klinisk tjänstgöring som redovisas som del av delmål, måste intygas med minst två intyg om klinisk tjänstgöring som intygar del av delmål.

Det finns ett undantag: när kurs är ensam lärandemetod och det finns ett krav på uppföljning, måste kursen uppfylla delmålet till sin helhet.

Vi har tillgång till kurser som vänder sig till både AT- och ST-läkare, till exempel akutmedicin eller ledarskap. Får de användas som lärandemetod för ett delmål, även om kursen är genomgången under AT?

Om handledaren och verksamhetschefen anser att kursen kan uppfylla ett eller flera delmål i målbeskrivningen går det att tillgodoräkna sig den.

Socialstyrelsen har inte några specifika krav på när man går kurserna. Kurser som kan anses relevanta för att uppnå ett delmål kan man alltså tillgodoräkna sig oavsett om man gått kursen före eller efter man fått sin legitimation.

Måste jag bifoga ett intyg för varje genomgången kurs när jag ansöker om specialistkompetens?

Ja. Du ska redovisa varje kurs som du vill tillgodoräkna dig i din ST-utbildning på Socialstyrelsens intyg om kurs. Intyg om kurs finns att ladda ned på sidan Läkare.

Jag har gått kurser under tiden innan SOSFS 2008:17 började gälla. Måste jag söka upp gamla kursledare för att få ett intyg retroaktivt?

Ja, försök i möjligaste mån att få intyg om kurs retroaktivt. Om det inte går att få kursledarens signatur ska huvudhandledaren skriva på Socialstyrelsens kursintyg.

Inom min specialitet finns det 14 delmål som innehåller kurs som lärandemetod. Måste jag gå 14 olika kurser under min ST-utbildning?

Nej, det är inte säkert. Det beror på vilka kurser du går. En kurs kan avse flera delmål. Det beror på vad kursen innehåller. Det kan också finnas delmål som kan uppfyllas först efter att du gått flera olika kurser.

I delmål 19 står det i kurskravet att kursen ska vara på universitetsnivå. Är det för att kursen ska ha ett medicinskt och vetenskapligt syn- och förhållningssätt? Om inte, vilken nivå bör kursen vara på?

Kurs är i detta fall en lärandemetod till delmålet att ha förmåga till ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt. Kurs definieras som en ”lärarledd utbildning med en fastställd plan som ges under en avgränsad tidsperiod”.

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör kurser vara kvalitetsgranskade, men Socialstyrelsen ställer inga andra krav på kurser och reglerar inte kursnivå.

Specialitetsföreningen för respektive specialitet ska ta eller har tagit fram egna rekommendationer om hur föreskrifterna bör tillämpas inom den egna specialiteten. Här kan det finnas rekommendationer om kursernas nivå eller omfattning, men det är alltså inget som Socialstyrelsen reglerar. Det är upp till din handledare och verksamhetschef att avgöra om en kurs kan uppfylla ett eller flera delmål i målbeskrivningen.

Får jag tillgodoräkna mig forskarkurser i min ST?

Om din handledare och verksamhetschef anser att kursen kan uppfylla ett eller flera delmål i målbeskrivningen kan du tillgodoräkna dig den. Då måste du redovisa den på Socialstyrelsens intyg om kurs.

Hur redovisar jag intyg från europeiska och internationella kurser?

Du ska redovisa europeiska och internationella kurser på Socialstyrelsens kursintyg. Din huvudhandledare ska skriva på Socialstyrelsens intyg och ange vilket eller vilka delmål i målbeskrivningen som kursen avser. Du ska också bifoga en vidimerad kopia av det kursintyg eller diplom som du fick från den utländska kursen.

Vad krävs för att jag ska kunna tillgodoräkna mig en utbildning som en kurs?

Kurser definieras i målbeskrivningen som en ”lärarledd utbildning med en fastställd plan som ges under en avgränsad tidsperiod”. En kurs kan uppfylla flera delmål samtidigt.

Det är i första hand upp till din handledare och verksamhetschef att avgöra vilka kurser du bör läsa för att uppfylla målbeskrivningens krav. Socialstyrel-

sen anger i allmänna råd att kurser bör vara kvalitetsgranskade men myndigheten ställer inte andra krav på kurser eller kursnivå. Därför finns det även möjlighet att anordna kurser internt.

Kvalitets- och utvecklingsarbete

Kan kvalitets- och utvecklingsarbete under handledning tillgodoräknas i ST även om arbetet är utfört innan ST, exempelvis under AT eller grundutbildning?

"Kvalitets- och utvecklingsarbete under handledning" ingår som en lärandemetod under specialiseringstjänstgöringen för uppfyllande av delmålet "att ha kunskap om och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete" och det är verksamhetschefs och handledares ansvar att bedöma att målet uppnås. Grundregeln är att det skall leda till måluppfyllelse inom ST och därmed är svaret huvudsakligen nej.

Sammanlagda specialiteter

Jag är ST i en sammanslagen specialitet, klinisk bakteriologi och virologi. Föreskriften kräver därmed dubbla handledare och verksamhetschefer för intyg om uppnådd kompetens i målbeskrivningen. Vidare föreskrivs att handledare och verksamhetschef inte ska vara samma person. I mitt landsting finns endast en specialist i klinisk virologi och som då i praktiken behöver vara både min handledare och verksamhetschef samtidigt. Vad gäller för mig?

Det är riktigt att kraven i föreskriften innebär att du ska ha två ansvariga verksamhetschefer och två ansvariga handledare. Av 7 kap. 5 § 2 i föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring (SOSFS 2008:17) följer också att verksamhetschefen, i de fall denne varit handledare för ST-läkaren, ska utse en läkare med avsedd specialistkompetens som vid sidan av honom eller henne själv ska intyga den uppnådda kompetensen.

Det finns inget utrymme för att göra avsteg från föreskrifterna. Om förutsättningar saknas för att uppfylla dessa krav på kliniken som ansvarar för din ST får lösningar sökas genom kontakter med andra närliggande kliniker eller landsting. Det innebär alltså att i dessa enstaka undantagsfall där antalet specialister är mycket få, såsom exempelvis virologi, kan den enda lösningen vara att handledningen delvis måste ske på distans. I ditt fall innebär detta med hjälp av en specialist i virologi från ett närliggande landsting.

Jag är ST i en sammanslagen specialitet, arbets- och miljömedicin. Enligt föreskriften krävs dubbla verksamhetschefer och handledare, dvs. i företagshälsovård respektive yrkes- och miljömedicin. Min ena chef är specialist enbart i yrkes- och miljömedicin. Vad gäller då för min del? Måste även ytterligare en specialistkompetent kollega inom miljömedicin intyga att jag uppnått kompetensen i målbeskrivningen?

Ja, i ditt fall innebär det att ytterligare en specialistkompetent kollega inom miljömedicin också ska intyga uppnådd kompetens. Enligt kraven i 4 kap. 1 och 2 § föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring (SOSFS 2008:17) ska verksamhetscheferna vara specialistkompetenta inom företagshälsovård samt yrkes- och miljömedicin.

Skriftligt individuellt arbete

Hur omfattande ska mitt individuella skriftliga arbete vara för att det ska godkännas? Vem reglerar det?

Socialstyrelsen har inte reglerat det skriftliga individuella arbetet. Däremot har specialitetsföreningarna tagit fram eller ska ta fram egna rekommendationer om hur föreskrifterna bör tillämpas inom den egna specialiteten. Där kan det finnas rekommendationer om arbetets omfattning.

Enligt målbeskrivningen ska det skriftliga individuella arbetet vara utfört enligt vetenskapliga principer och uppfylla målet genom ”förmåga till ett vetenskapligt syn- och förhållningssätt”.

Socialstyrelsen har inte heller några specifika krav på arbetets ämne eller omfattning. Det bör ha en grundläggande vetenskaplig form men i övrigt är det i första hand upp till din handledare och verksamhetschef att avgöra vad som krävs för att du ska uppnå det aktuella delmålet. Du kan också redovisa ett arbete som du skrivit före din ST – om din verksamhetschef och handledare godkänner det.

Handledaren för det vetenskapliga arbetet fyller i och signerar Socialstyrelsens intyg. Handledaren ska ha specialistkompetens inom det område som arbetet avser, och ha genomgått handledarutbildning. Däremot ställer föreskriften inga krav på att handledaren måste ha någon särskild vetenskaplig examen. Du kan läsa mer om vad man bör tänka på när man fyller i intyg om skriftligt individuellt arbete på webbsidan Ansök om legitimation och specialistkompetens.

Jag har tidigare skrivit ett vetenskapligt arbete tillsammans med en annan kollega. Kan jag tillgodoräkna mig det som ett skriftligt individuellt arbete?

Det är i första hand upp till din huvudhandledare att avgöra vad som krävs för att uppfylla det aktuella delmålet. Om huvudhandledaren anser att du kan tillgodoräkna dig det så är det viktigt att det framgår på intyget vilken arbetsinsats som du har utfört.

Får jag tillgodoräkna mig ett skriftligt individuellt arbete även om jag utfört arbetet före min ST?

Du kan redovisa arbeten som du har skrivit före din ST om verksamhetschefen och handledaren godkänner arbetet. Det är i första hand deras ansvar att bedöma att du uppnår målet.

Kan jag göra mitt skriftliga individuella arbete inom ett inte rent medicinskt ämne, exempelvis ett verksamhetsutvecklingsprojekt?

Ja, under förutsättning att det uppfyller delmålet att ha ”förmåga till ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt”. Socialstyrelsen har inte några

specifika krav på ämnet för arbetet. Kravet på lärandemetoden är ”ett skriftligt individuellt arbete under handledning enligt vetenskapliga principer”.

Jag är studierektor i psykiatri och har uppfattat att handledaren för det skriftliga individuella arbetet måste vara specialist i psykiatri och handledarutbildad, men inte nödvändigtvis disputerad. Stämmer det?

Huvudhandledaren ska ha specialistkompetens i den avsedda specialiteten och ha genomgått handledarutbildning. Av målbeskrivningen framgår att ST-läkaren ska ha en så kallad aktuell handledare utsedd för varje tjänstgöring och annan lärandemetod som kräver uppföljning i form av intyg (men för kurs utfärdar kursledaren intyg).

Den aktuella handledaren för det skriftliga individuella arbetet ska vara en specialistläkare. Läkarens specialistkompetens ska motsvara det kompetensområde som arbetet avser, och hon eller han ska ansvara för ST-läkarens professionella utveckling under den angivna lärandeperioden eller metoden för lärande (titta i målbeskrivningens första del för att läsa ordförklaringar). Det är alltså inte så att den aktuella handledaren i den situation du beskriver måste vara specialist i psykiatri, utan kravet innebär att handledaren är specialist inom ett relevant kompetensområde.

Efter att Socialstyrelsen har diskuterat och förankrat kraven med bland annat representanter för professionen, har myndigheten beslutat att kräva att samtliga handledare för ST ska vara specialistkompetenta. Däremot kräver Socialstyrelsen inte att den aktuella handledaren för delmål 19 (att ha förmåga till ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt) har någon särskild vetenskaplig examen, bland annat eftersom det inte är genomförbart i dagsläget. Det är ändå både önskvärt och lämpligt men ingår inte som ett krav.

Vem äger det skriftliga individuella arbetet som ST-läkaren gör under sin tjänstgöring – författaren eller arbetsgivaren?

Socialstyrelsen bedömer att ett individuellt arbete som leder fram till en vetenskaplig publikation också ska behandlas utifrån vedertagna principer för vetenskapliga arbeten, till exempel när det gäller publicering och vem som äger materialet. Men det är lämpligt att författaren och arbetsgivaren kommer överens om vem som äger materialet innan man påbörjar arbetet.

Tjänstgöring utanför ST

Får jag tillgodoräkna mig min föräldraledighet i min ST?

Nej. Du får tillgodoräkna dig semester och jourkompensationer, men inga andra typer av ledighet.

Kan jag tillgodoräkna mig sjukskrivning i min ST?

I princip inte. Men huvudsyftet med målbeskrivningen är att ST-utbildningen är målstyrd och inte tidsstyrd, utöver kravet på minst 5 års tjänstgöring. Det innebär att om verksamhetschefen och handledaren anser att du uppfyllt delmålen efter minst 5 års tjänstgöring, kan någon sjukdag av och till sannolikt inte förändra det.

Finns det gränser för hur stor del av heltid som jag måste tjänstgöra för att få tillgodoräkna mig tiden inom ramen för ST? Jag arbetar deltid, 40 procent och tjänstgör två dagar per vecka. Räcker det?

Det finns ingen formell gräns, utan Socialstyrelsen prövar tjänstgöringstiden i varje enskilt fall.

Socialstyrelsen gör alltså en samlad bedömning av tjänstgöringens omfattning och när den pågått. Men en huvudförutsättning är alltid att din verksamhetschef och handledare har intygat att du uppfyllt målbeskrivningen. Däremot har Socialstyrelsen inga synpunkter på om vårdgivaren har strängare regler för att godkänna din tjänstgöring.

Jag har påbörjat min ST på en klinik men valt att byta till en annan. Kan jag ändå tillgodoräkna mig den tid jag gjort på den första kliniken?

Det är din verksamhetschef och din handledare som intygar att du uppnått specialistkompetens. Alltså är det din nuvarande verksamhetschefs och handledares ansvar att bedöma om de anser att du kan tillgodoräkna dig din tidigare ST-tid. Det är sedan intyget från din verksamhetschef och din handledare som ligger till grund för Socialstyrelsens beslut att utfärda bevis om specialistkompetens.

Om jag tar ut jourkompensation i pengar, kan jag ändå räkna om den till tid som jag kan tillgodoräkna mig i tjänstgöringen? Om jag inte tar ut jourkompensation i ledighet kan min snittarbetstid överstiga 40 timmar per vecka, och till exempel bli 45 timmar. Om jag räknar om tiden till motsvarande jourkompensationsledighet och sedan inkluderar den tiden i min ST, skulle det innebära att jag kan göra min

ST på kortare tid än 5 år (men alltså med lika många arbetstimmar)?

Under din pågående ST kan du räkna in jourkompensationstiden i ST-tiden. Men om du tar ut jourkompensationen i pengar kan du inte räkna om den till tid.

Tanken med att kompensera jourarbete med ledighet är att du ska få tillräcklig vila och tid för återhämtning. Det betyder att du inte ska kunna fullgöra din ST på kortare tid än 5 kalenderår genom jour- eller övertidsarbete. Det gäller även om det inte finns möjlighet att ta ut jourkompensation i tid på en viss klinik.

Utbildningsprogram

Borde min hemklinik och min sidoutbildande klinik komma överens om vilka delmål som sidoutbildningen ska uppfylla, innan jag påbörjar min sidoutbildning?

Verksamhetschefen ansvarar för att upprätta och fastställa ett individuellt utbildningsprogram i enlighet med målbeskrivningens krav, i samråd med dig och din handledare.

Det är alltså ett krav att upprätta ett utbildningsprogram. Men hur verksamheterna gör praktiskt, exempelvis när det gäller sidoutbildningar, reglerar Socialstyrelsen inte i detalj. Det viktiga är att du uppfyller dina delmål med rätt lärandemetoder, bland annat genom ”tjänstgöring vid enhet där sådan verksamhet bedrivs”.

Specialitetsföreningen för respektive specialitet ska ta eller har tagit fram egna rekommendationer om hur föreskrifterna bör tillämpas inom den egna specialiteten. Här kan det finnas rekommendationer om hur verksamheterna bör upprätta ett utbildningsprogram, men det är alltså inget som Socialstyrelsen reglerar.

Har Socialstyrelsen några riktlinjer för hur ett ST-kontrakt ska se ut?

Nej. Det är inget som Socialstyrelsen reglerar. Däremot har specialitetsföreningarna rekommendationer för hur man kan lägga upp ST med den nya målbeskrivningen som grund. Där kan det också finnas tips på hur ett ST-kontrakt kan utformas.

Utlandstjänstgöring

Kan jag tillgodoräkna mig tjänstgöring från ett annat land än Sverige, i specialiseringstjänstgöringen i Sverige?

För att du ska få tillgodoräkna dig din tjänstgöring utomlands ska den

- ha ingått som en del av ett individuellt utbildningsprogram
- ha genomförts under handledning
- kunna styrkas med intyg
- uppfylla planerad delmålskompetens i målbeskrivningen (enligt den verksamhetschef och handledare som ska intyga att målbeskrivningens krav är uppfyllda).

Du får tillgodoräkna dig tjänstgöring från och med den tidpunkt då du var behörig att utöva läkaryrket i tjänstgöringslandet. Observera att den utländska tjänstgöringen ska redovisas på Socialstyrelsens tjänstgöringsintyg. Då ska din huvudhandledare skriva på Socialstyrelsens intyg och ange vilket eller vilka delmål som tjänstgöringen ska uppfylla.

Du ska också bifoga en vidimerad kopia av det intyg eller diplom som du fick från den utländska tjänstgöringen. Intyget ska vara översatt till svenska eller engelska av en auktoriserad översättare.

Enligt SOSFS 2008:17 får jag tillgodoräkna mig utlandstjänstgöring i min ST om jag har tjänstgjort utomlands efter att jag fick min legitimation. Men jag är från Österrike där vi får legitimation i samband med vår specialistexamen, vilket innebär att där gör vi vår ST innan vi fått legitimation. Vad gäller för min del?

För svensk specialistkompetens kan du bara tillgodoräkna dig ST om du gjort den efter att du fått legitimation.

Om du påbörjat din ST-utbildning i Österrike kan du alltid vända dig tillbaka dit för att söka specialistkompetens där. Då är det de österrikiska myndigheterna som beslutar om du kan tillgodoräkna dig den svenska ST-utbildningen där. Sedan kan du med din österrikiska specialistkompetens söka motsvarande svensk specialistkompetens enligt den europeiska överenskommelsen.

Jag är färdig specialist och har utbildat mig utanför EU och EES. Jag har genomgått en ST som motsvarar en svensk ST, och jag vill bli svensk specialist. Jag kan inte få ut mina kurs- och tjänstgöringsintyg från mitt utbildningsland för att

tillgodoräkna mig dem i min svenska ST. Kan min verksamhetschef och handledare i stället intyga att jag uppfyller samtliga delmål i målbeskrivningen?

Eftersom du inte kan redovisa dina intyg, kan du i stället lämna in ett alternativt intyg från din verksamhetschef och handledare. Det gäller endast i undantagsfall och för sökande som utbildat sig i annat land än inom EU eller EES.

En förutsättning är att du ska ha tjänstgjort i Sverige i minst ett år efter att du fått din svenska läkarlegitimation inom samma specialitet som i utbildningslandet. Intyget ska beskriva varför du inte kan redovisa dina intyg på föreskrivet sätt och du ska också redovisa i detalj hur din handledare och verksamhetschef har kontrollerat att du uppfyllt de aktuella delmålen.

De ska alltså ha kontrollerat din faktiska kompetens – det räcker inte att hänvisa till den utländska tjänstgöringen. Det ska finnas en sådan redovisning för vart och ett av de delmål som du saknar intyg för.

Övrigt

Är det ett krav att jag ska göra sidotjänstgöring? Vilken typ av tjänstgöring krävs i så fall och under hur lång tid ska den pågå?

Socialstyrelsen kräver att du ska uppnå delmålen, vilket handledare och verksamhetschef ska intyga. Om du behöver tjänstgöra på en annan klinik för att uppnå dina delmål, är svaret ja – då behöver du göra sidotjänstgöring.

Det är ditt ansvar som ST-läkare att stärka att du uppnått delmålen, till exempel genom ett intyg på att du tjänstgjort vid en viss klinik där du tillgodogjort dig delar av eller hela delmål. Socialstyrelsen anger inte i detalj var du kan lära dig delmål, men respektive specialitetsförening har tagit fram eller ska ta fram egna rekommendationer för hur du kan uppfylla målbeskrivningen i praktiken.

Jag har specialistkompetens enligt SOSFS 1996:27 och ska nu söka om min andra specialistkompetens enligt SOSFS 2008:17. Kan jag tillgodoräkna mig tjänstgöring eller kurser som jag genomfört under min första ST-utbildning? Hur ska jag i så fall redovisa det?

Du som är specialist sedan tidigare kan tillgodoräkna dig utbildningsmoment från tidigare ST. Det är i första hand upp till den huvudansvariga handledaren och verksamhetschefen att i varje enskilt fall bedöma vad en enskild ST-läkare kan tillgodoräkna sig. Vid ansökan måste dock samtliga krav i den aktuella målbeskrivningen vara uppfyllda.

Från den 1 september 2016 gäller en ny bestämmelse för tillgodoräknande av ST. Den innebär att om du som läkare med specialistkompetens vill få specialistkompetens i ytterligare en bas-, gren- eller tilläggspecialitet, så finns nu ett maxtak för hur mycket av din tidigare specialiseringstjänstgöring du kan få tillgodoräkna dig. Konkret betyder det att ST nr 2, 3 eller 4 alltid blir minst 2,5 år. En förutsättning för att du ska få tillgodoräkna dig tidigare genomförd ST är att samtliga kompetenskrav i målbeskrivningen är uppfyllda.

Om du som är ST-läkaren inte har prövats utifrån 2008 års regelverk ska den huvudansvariga handledaren specificera vad du kan tillgodoräkna dig från din tidigare specialiseringstjänstgöring. Detta redovisar den huvudansvariga handledaren på Socialstyrelsens intyg för den lärandemetod som det gäller. Den huvudansvariga handledaren ska skriva på intyget och ange vilket eller vilka delmål i den nya målbeskrivningen som lärandemetoden avser. I och med detta överförs informationen i tidigare intyg till de intyg som hör till SOSFS 2008:17.

Jag har fått specialistkompetens enligt SOSFS 2008:17 och ska nu ansöka om en andra specialistkompetens enligt

samma föreskrifter. Måste jag redovisa de gemensamma delmålen på nytt?

Nej, om du tidigare har fått specialistkompetens enligt SOSFS 2008:17, så behöver du oftast inte redovisa de gemensamma delmålen på nytt.

Men det finns undantag. Om innehållet i delmålen är detsamma, men uppföljningskraven skiljer sig mellan de olika specialiteterna, behöver du genomföra den lärandemetod som saknas för det aktuella delmålet och bifoga Socialstyrelsens intyg för denna lärandemetod. Det kan till exempel vara om det inte fanns krav på kurs för ett delmål i din första specialitet, men det finns sådana krav i din andra specialitet.

Observera att en specialiseringstjänstgöring alltid ska bestå av minst fem års tjänstgöring under handledning motsvarande heltid efter svensk legitimation. Det ska framgå av tjänsteförteckningen.

Om du tidigare har fullgjort en svensk ST-utbildning kan du tillgodoräkna dig tid från den, men det måste du också ange i tjänsteförteckningen. Det ska framgå tydligt att din ST-utbildning har bestått av minst 60 månaders klinisk tjänstgöring.

Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, SOSFS 2008:17, följer bland annat att vårdgivaren ska ge direktiv och se till att det finns dokumenterade rutiner så att ST kan genomföras och utvärderas regelbundet för att säkerställa en hög och jämn kvalitet. Vem ska göra det? Vem eller vilka är vårdgivare?

Begreppet vårdgivare används i föreskrifterna och allmänna råden med innebörden "fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt bedriver hälso- och sjukvård" (1 kap. 2 §).

En vårdgivare kan alltså vara till exempel ett landsting, en region eller ett privat företag som yrkesmässigt bedriver hälso- och sjukvård, antingen på uppdrag av ett landsting eller i helt privat regi. Alla vårdgivare är skyldiga att följa Socialstyrelsens föreskrifter.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska landstingen samverka med samhällsorgan, organisationer och privata vårdgivare när de planerar och utvecklar hälso- och sjukvården. Landstingen ska ha möjlighet att anställa lika många ST-läkare som det planerade framtida behovet av läkare med specialistkompetens i klinisk verksamhet. Det innebär alltså att landstingen är skyldiga att se till att läkare utbildar sig till specialister, oavsett om det sker i landstingens egen regi eller genom uppdrag åt en annan vårdgivare.

Det är viktigt att det finns avtal mellan landsting och privata vårdgivare som noggrant reglerar hur det ska gå till och vem som ska stå för kostnaderna – till exempel för tillgång till en studierektor och arbetet med att ta fram rutiner för genomförande av ST.

Socialstyrelsen anser att det lämpligt att varje landsting och region tar ett övergripande ansvar för att det för all offentligfinansierad vård finns gemensamma rutiner och tillgängliga studierektorer. Det är särskilt viktigt för att utbildningen ska vara likvärdig över hela landet.